

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:
 Egész évre . . . 8 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hordva:

Egész évre . . . 10 frt — kr.
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Vidékre postán szállítva:

Egész évre . . . 12 frt — kr.
 Negyedévre . . . 3 „ — „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfői és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszatérítésére vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, augusztus 4.

Adó és adózó.

Bölcsen tudjuk, hogy az állam nem állhat fen adó nélkül, az is érthető dolog, hogy azért a jogi és anyagi biztonságért, melyet a törvényes rend és a hadsereg véd, érdemes is, szükséges is áldozatot hozni, pénz és vérbeli áldozatot.

A vérbeli áldozatot nevezzük katonaságnak, a pénzbelit adónak.

A vérbeli áldozatra mindig kész volt a magyar, bár mikor volt rá szükség, meghozta mindig a hazának; hanem a pénzbeli áldozatot, az adót, azt kevesebb lelkesedéssel hozta, illetve rendszeren nem is hozta, hanem az állam jött el érte és vitte.

A világ legjobb katonája volt a magyar, de mint adófizetőre kevésbé áll ez a jelző. Innen van, hogy amint a háborús időben a győzelem, úgy az adófizetés idejében az exekuczió állandó kísérője lett a magyarnak.

Hanem most nagyot fordult a világ. A katonaság nem annyira vért mint pénzt kíván, s az adóbehajtás sokszor pénz helyett vérrel jár. Óriásúvá lettek az igények a modern államban, míg a jövedelmi források éppen nem bugyognak olyan bőven, hogy minden levezető csatornát meg tudnának tölteni.

Az adó óriási, a jövedelem elég szerény és a behajtás nagyon szigorú.

Hanem hát ebbe is bele lehetne szokni. Közös bajban benne a meggyűvadás is, hogy egyformán jár ki mindenkinek, s ha könnyen át tekinthető emel-

lett az adórendszer, akkor át érte a nép és ha nyög is, de nem zúdul fel.

A baj ott kezdődik, ha sokkal többet kíván az állam az ő polgáraitól, mint amennyit rekompenzál nekik. Vagy, ha nem egyöntetű az eljárás, ha nem mindenkinek egyforma adózás mellett bár, de egyik osztály érdekeit pártfogolja az állam, a másikat pedig nem, vagy pláne el is nyomja.

Az ország ős lakossága gazdálkodás, állattenyésztés és kisiparral foglalkozott. Az újabb termésű kapitalisták meghonosították a nagy ipart és börtöt.

Mit tesz az állam az agrárérdekért vagy a kis iparért és mit nem tesz a merkantilizmusért vagy spekulánsokért? Vasuti kedvezmény, export premium, könnyített, sőt bizalmi alapon rendezett adófizetés — ez a nagy iparé, adó nemfizetés, ez pedig a börze privilégiuma. Ezt tudja mindenki. A börzén torgó milliók, a napok alatt megszerezhető száz-ezrek adómentesek, a keserves kézimunka, vagy kis gazdaság pedig bázisa az adónak. Ez nem egyformaság a teherviselésben.

Éppen most foglalkozik a közvélemény egy kinos esettel, melyben egy vaskoronarenddel dekorált szeszgyáros 454,000 frt adóhátrányról nem tud felvilágosítást adni.

Micsoda óriási előleg ez az állam részéről egy pénzt forgató vállalat részére? Hiszen ez a gyár ha csak pár hónapig tartotta is vissza azt a fél milliót, már óriási kamatnyereséget rakott zsebre. A kis adófizetőt azonban nagyon pontosan ellenőrzik és exekválják.

Ez nem egyforma eljárási mód az adóbeszedésnél.

És végre a kis gazda vagy iparos, kis kereskedő, egyszóval a kisemberek alig kapnak egyebet a jogvédelemtől, azt is pénzzel fizetett ügyvéd és megstemplizett bírói ítéletek mellett, míg a nagyemberek, a tőkésök valóságos privilégiumokat élveznek. Gyáraik számára ingyen telkeket kapnak, palotáik 10 évi adómentességet élveznek és az adófizetésnél jól eső elvezések tartanak számot.

Ez pedig nem egyenlőség, nem egyöntetűség és nem igazság.

Igy érthető, ha az apró emberek között állandó vendég lesz a végrehajtó, az elégtelenség, a nyomorúság.

Soha sem volt a magyarnak valami nagy erénye az adófizetés, panaszkodott is minden időben a porczióra, de csak panaszkodott. Most pedig lassankint tönkre megy a terhek alatt és itt-ott lázong.

Az adózás reformjánál nincs égetőbb kérdés nálunk, mert nem csak a méltányosság, de az igazság is követeli.

Ez nálunk így megy . . . Ugy t. i.,

hogy *Lathóczy* Imre lemond mandátumáról, vagy az illetékes körök nyelvén szólva: *átengedi* kerületét gróf *Forgách* Antalnak, majd *Ciocán* János kineveztetik egy egyetemi tanzékra, majd jött következik utánna egy-egy szababellvü párti organum konvencionális szólama: *»átengedi kerületét a belügyi államtitkárnak«*. No persze! hiszen megválasztatása bizonyos (egy erdélyi kerületről van szó s nem Jászberényről) s így erről a jövőben megtörténendő eseményről ma már mint faktumról lehet beszélni. Ezt szívesen megengedjük, de hova lesz

A „TISZÁNTUL“ TÁRCZÁJA.

A grafológus.

(Diák történet.)

A »Münchner Jugend« után: Idem.

Az apró Joachim megint csak nem tanulta meg a leczkéljét. A sextá-ba (VI. oszt.) járt ő kigyelme és aanyira vitte, hogy ötvenháromjók között a 8-ik volt hátulról számítva. Tulajdonképp nem is tanult sohasem. Egy kicsit lusta volt a gyerek.

Eh, mit lusta! Hiszen az ördög sem törődött az isten adtával. Anyuskája, aki még élt, mindig betegeskedett, a hideg földben aludta kint örök álmát s mióta őt kivitték a temetőbe, atyja is csak amolyan félholt, féleleven ember volt. És bár időnként mikor rossz bizonyítványokat vitt haza a nebuló, haragjában megdöngötte is a hátát a könyveivel, azután megint csak visszaesett közönyös bánatába s ment tovább a maga kietlen, sivár útján, nem sokat törődve a gyerekekkel.

Szép és rettenetes volt az az élet, melyet Joachim folytatott. Szép ama délutánokon és estéken, midőn szabadon csatangolhatott a városban és azon kívül, ellenben borzasztó reggelente, ha üres fejjel baktatott fel az iskolába. Lassan kullogott ilyenkor ő kigyelme előre és szepege fohászkozott Istenhez:

— »Kérlek téged jó Istenkém, ne tedd reám nézve végzetessé ezt a napot. Add, hogy jól sikerüljön még ma minden. Ezentul szorgalmas leszek és megjavulok.«

A jó Isten pedig sűrűn érezte a kis Joachimmal a maga irgalmát és könyörületeségét. De mindennek meg van a határa. Kész vakmerőség volt már, a mit ez a gyerek mivelt.

Mi történt például a napokban is? Az, hogy egy kukkot sem tudott a leczkéből. Azt sem tudta, hogy milyen fán terem ez az ige: *amabam és moves*. Nem is csoda, hiszen nagy üveggyőzítés volt előtte való nap szent-jános kenyérre, melyben Joachim volt a mester és így nem jutott idő a tanulásra. Iskolába menet megint elrebegette tehát megszokott szükségbeli imáját és midőn végére ért, egészen megkönynyebbült és felvidult. Valami belső érzés sugta neki, hogy ma semmi baj sem éri őt. Mikor 53 tanuló van az iskolában, akkor rendszeren csak négy vagy öt a bünbakk és áldozat, kiket a többi helyett megkinoznak és olyan a kilátás a felelet alól való kibavásra, mint 10:1. Nem számítva azt, hogy harmadnapja is »kirántották.«

A nap azonban rettenetes katasztrófával végződött.

Joachimot kiszólították, hogy ragozza amabam-ot.

Joachimnek halvány fogalma sem volt az árc-végű igéről. Keserves kinjában kiolvasta az első ragozást a tankönyvből.

— Ahá! — rivalt rá a tanár. — Nem elég, hogy lusta vagy, hanem még csalsz is? No majd gondom lesz rá, hogy egy kicsit lehtëselek!

Ezzel vett egy darab fehér papírt, fel ment a kathedrára és miután pár sort a papírra vetett, elővette óráját és ránézett.

— Most fél kilencz. Otthonn van még apád?

— Igen.

— Pakolj ezzel a czédulával rögtön haza és láttamoztasd azt vele. Kilenczre pontosan itt legyél! Értetted?!

Joachim fogta az iratot s mialatt elborult vele a világszökőkűdős félhomályon át 52 kárörvendő vagy részvételtjes szempárnak rátapadását érezte, levette a kalapját a fogasról és ment.

Ingadozó léptekkel ment végig a folyosóra, le a lépcsőn s azután megindult hazafelé.

Csak miután az utcán végig haladt és az iskolát maga mögött hagyta, bontotta fel a czédulát és olvasta: »Joachim ma ismét nem végezte el a penzumát. Midőn pedig feleletre került a sor, a könyvből olvasta ki csalárd módon leczkéljét. Alulirt tanár szépen kéri a bíró urat, hogy ezen iratot láttamozni sziveskedjék.«

Az ifju halott halvány lett, midőn a sorokat végig olvasta.

— No most?! Mi lesz most? Tűnődött magában.

igy a látszat . . . ? — mert így hovatovább egyszerűen azt olvashatjuk, hogy pld. N. N. képviselő X. Y. javára állásáról lemondott s a kerület választói pedig egyszerűen egy fejbólintással tudomásul veszik új képviselőiknek kinevezését . . . — nem nem — megválasztását.

A román kulturliiga. Az erdélyi oláhok fölkelésének 50 éves fordulójára ünnepség alkalmából a román kulturliiga gyűlése azt a határozatot hozta, hogy nyilvános aláírás útján 1 millió frank összegű alapot létesít. Az aláírókat a helyszínen azonnal megkezdték s annak eredménye 50.000 frank volt. Azok az optimista remények azonban, miket ezen gyűjtéshez fűztek, — mint Bukarestből jelentik — nagyon csalóknak bizonyultak. Utóbbi időben a liga bevételai jelentékenyen megesappantak, mert a román nép teljes közönnyel áll szemben a liga aspirációival. A vidéki fiókegyletek fellívásai is minden eredmény nélkül maradtak; most a központi bizottság tesz új kísérletet a liga alapjának emelésére, tudniillik felhívást intéz a nyaralóhelyeken és fürdőknél tartózkodó jobb módú elemekhez, hogy az alap céljaira gyűjtéseket eszközöljenek. Azon kívül kilátásba helyezi, hogy az ősszel minden nagyobb városban hangversenyeket és felolvasásokat tartanak, melyeknek jövedelmét szintén a liga alapjának a javadalmazására fordítanák.

Mi az oka az angol-szász faj fölényének?

Angolból fordította*: Dr. Némethy Gyula.

Egy előkelő francia író vetette föl e kérdést a minapában, őszintén elismerve az angol-szász faj fensőbbiségét s keresve annak okait. Demolins Mihály az a „*La science sociale*” szerkesztője; könyvét egy kiváló párisi cég adta ki. »Haszontalan dolog — írja Demolins — tagadni az angol-szászok fensőbbiségét. Akármennyire gyötörjön is bennünket ez a gondolat, tény marad bosszankodásunk dacára. Sehová se mehetünk a világon anélkül, hogy angolokkal ne találkoznánk. Régi birtokaink fölött angol vagy amerikai zászlók lengenek. Az angol-szászok foglalják el helyünket Észak-Amerikában, melyet elfoglaltunk volt Canadától Louisianáig; Mauritius-on, melyet egykor Isle de France-nek neveztek, nemkülönben Egyiptomban. Angol-szász uralkodik Amerikában: Canadában s az

* Public Opinion July. 15. 1898.

Egyesült Államokban; Afrikában: Egyiptomban és Fokföldön; Ázsiában: India és Burma földén; Oceániában; Ausztráliában, Uj-Zelandban; Európában s az egész világon, kereskedelme, ipara, politikája révén. Az angol-szász faj élén áll annak a civilizációnak, amely a leggyakorlatibb, leghaladóbb, leghatalmasabb. Helyezzük ezt a fajt a földteke bármely pontjára s egyszerre ott terem vele nyugati társadalmunk minden haladása, sőt az ifjú gyarmatok gyakran föltul is haladnak minket. Tessék csak megfigyelni, mit tettünk mi francziák Uj-Kaledóniával s egyéb óceániai gyarmatainkkal s hogy mit tettek az angol-szászok Ausztráliával és Uj-Zealanddal. Tessék megfigyelni, mit alkottak a spanyolok Dél-Amerikában s mit tettek az angol-szászok Észak-Amerikában. Ég és föld különbség van köztük.*

Az illusztris szerző az angol-szász faj ellenállhatatlan hatalmának titkát az ifjuság nevelésében találja az iskolákban uralkodó alap irányban. Az angolok és yankee-k észrevették, hogy a kor szelleme erélyes, gyakorlati férfiakat kíván, nem merő hivatalnok vagy író embereket, akik csak abból ismerik a világot, amit az iskolában tanultak. Demolins személyesen tanulmányozott néhány kiváló angol iskolát. Az iskola épületek nem kaszánya vagy börtönszerű nagy házak, mint Franciaországban, hanem a növendékek szét vannak osztva kisebb lakóházakba, melyeknek iparkodtak otthonias színezetet adni. De nincsenek is magas falakkal körülszegve, hanem levegős, világosság, tér, zöld lomb, pázsit van bőségben. A francia kollégiumok gyűlöletes refektóriumai helyett valóságos családi ebédlőket látni, a tanárok, igazgatók feleségeikkel, leányaikkal együtt ott ülnek a növendékek között.

Bemolins tanulsága az amerikai iskolákat illetően ott utazott, vagy tartózkodott francziák leírásán alapszik. Azt találja, hogy a nevelés nálunk rendszeresen szervezve van. Franciaországban teljesen ismeretlen modorban. Magasztalja főképp azon intézeteket, melyekben a növendékek maguk tartják fenn magukat, tanulmányuk végzése közben. A többek közt fölemlíti egy tanuló esetét, aki 23 dollárnyi adóssággal kezdte meg egyetemi pályáját. Ama négy év alatt míg az egyetemet járta fönntartotta magát, kifizette adósságát, sőt némi összeggel hagyta el az intézetet. És ami főképp dicséretre méltó,

ezek a tanulók akik maguk keresik meg kenyereket, nagy becsületnek örvendeznek pajtásaik között. A nevelés szelleme: határozottság, önállóság, ami rendkívül fontos egy olyan országban, ahol kevés kivétellel legtöbb fiatal ember arra van hivatva, hogy maga vágjon utat magának a világban, s ahol korán meg kell tanulnia, hogy ha felnő, saját erejétől, kitartásától függ sorsa.

Igy hasonlítva össze az angol és amerikai nevelést a francziával, arra a következtetésre jutunk, hogy bizonyos faji ösztön* sugallja az angol-szászoknak, hogy a francziáktól annyira elütő nevelést adjanak gyermekeiknek. A fiuk hozzá vannak szokva az országokban, hogy egyedül járjanak, keljenek, sőt még a leányok is sokkal önállóbbak, mint Franciaországban. A gyermekek abban a tudatban nőnek föl, hogy az élet küzdelmében csak magukra támaszkodhatnak. E szempontból, úgy mond Jules Steeg, Bomolins műveit ismertetve, nem volna elég, hogy a francziák csak a nevelési módszert változtassák. Eszméiknek kellene megváltozni bizonyos dolgokról, ami épen nem könnyű dolog, mert az eszmék bizonyos értelemben velünk születnek vagy vérünkben vannak.

Steeg így folytatja (*Revue Pédagogique*, Paris, May) a francia nevelés hibáinak tárgyalását: »Balga előítélet vezeti a francia családtyakat, főleg a középosztályban, hogy t. i. fiaik figyelmét az ugynevezett «liberális», vagyis közpályák felé irányozzák. Ifjuságunk színe-java arra gravitál, a vitális érdekű pályákra pedig, mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi pályákra, melyek a jólét és gazdagodás főtenyezői, kevés kivétellel csak a gyöngébb tehetségűek lépnek. Az atyák és anyák nagy részének az az ábrándja, hogy hivatalnokot, ügyvédet csináljon fiából. Így tehát ahelyett, hogy jókor az élet gyakorlati nehézségeihez szoknék, anyagi küzdelmekhez a fiatal francia tizenhetedik évtől a huszonötödik egygyel vesződik, a vizsgálatok letételével, melyek képesítik őt valamely — rendszerint túltömött pályára.* Szerencsés aki bejut. Hát akik nem jutnak be? Huszonöt évvel állás nélkül maradnak, mert egyéb pályákra egyáltalán nincsenek előkészítve. A kapott nevelés se kezdődött, se határozottságot, se önállóságot nem adott nekik.

* C' est torit, comment chez nous! A mi nevelési módszerünk is francia csapáson indul.

— Csalárd módon! Csalárd módon! . . . Dűnyögé folytott hangon. S elmerülten, kimeredt szemekkel támolgott előre.

Hogy szeretett volna a pillanatban halottra válni. Mennyiért nem adta volna, ha a halál szele a föld színéről elseperte, magával rántotta volna, mint egy élettelen, száraz kórót. Már nem is imádkozott többé. Azt hitte, hogy rajta már az Isten sem segít.

Bizonyos, hogy az apja csúnyán elveri és méltán. De az ütés még csak hagyján! Mi lesz azonban a szegény, szerencsétlen apával? Hisz ép tegnap este történt, hogy lefekvés után odajött ágyához és gyengéden megsimogatván őt, így szólt hozzája:

— A jövő héten lesz a mama születésnapja. Juron eszedbe e nap gyermekem. Együtt menjünk ki majd a temetőbe! El ne feledd!

És most közbe jön ez a czédula.

Joachim, midőn hazaért, előbb megkerülte a házat. Azután nyitott csak be a kert felől, ezen végig menve a lépcsőkön át bejutott a konyhába. Seholy lélek sem! Most lábujjhegyen végig surrant a folyosón és halkán benyitott a gyermekszobába.

— Uram Isten! Mit keres itt ilyenkor Joachim? Kiáltá az öreg Lotti néni, a varrónő, ki minden négy héten megjelent a háznál, hogy a rohaneműeket megfoldozgassa. Afféle tisztos mindenesé volt ő a családnak, a kit

Joachim kivételével mindenki szeretett és szívesen látott a háznál. Épen most fűzött be a tüjébe és most tette fel a kályha vállára az utolsó csésze kávéát melegedni.

— No szóljon! Mi történt magával? Faggatta a matróna tovább Joachimot. Joachim válasz helyett újabb kérdéssel felelt:

— Hol a ténta, mondja hamar, néni? Végre ráakadtak az egyik sarokban egy porlepett, használatlan heverő tintatartóra. Nagy nehezen felhajszoltak még a gyermek szobában egy rossz tollat is, melynek a hegye meg volt görbülve, s a mely kétszeresen fogott.

Joachimnak meglehetősen tekintélye volt Lotti néni előtt és így nem is szólt bele az öreg nő a megszorult diák dolgába, hagyta őt szabadon garázdálkodni, csak fejét csóválta, miközben hozzágondolta: „itt nincs minden rendben, itt valami rendkívüli történetik a kulcsák mögött.

Joachim pedig ezalatt reszkető kezekkel irta alá a czédulát atyja helyett s azután nesztelenül távozott. A mint a nevet leírta s az iratot összehajította, bele sem tekintett többé. Mintha parazsat szorított volna a markába, úgy égette a tenyerét a czédula.

Ily állapotba érkezett vissza az iskolába s így adta át az iratot a professzornak.

Ez előbb a czédulára, majd Joachimra tekintett átható szuró szemével.

— Jól van! Új a helyedre! — mondá és figyelmesen kezdé vizsgálni a czédulát.

Még sohasem volt életében grafologus, de ma beleértotta magát ebbe a tudományba is. A tanításnak vége szakadt. A tanár ur hazament és magányosan fogyasztotta el barátságatlan aglegényi szállásán egyszerű ebédjét. Azután még egyszer elővette azt a bizonyos czédulát.

Mi minden rejlett eppen a két szóban, abban a kis betűs aláírásban ezen a papírlapon! Reszkető halálfélelem és gyermeki buta együgyűség! Egy kis gyermek egész lelki élete rajzolódott le azon elötte. A kétségbeesés, mely a legutolsó lépésre is ráviszi az embert!

— Csalárd módon! Ez állott az iraton. S ezt kellett volna a gyermeknek apja elé terjeszteni! S ő, a gyakorlott paedagógus feltételezhette róla, hogy ő azt megteszi?! Ennyit kívánni, még egy gyakorlott gonosztevőtől is sok volna!

Egy nappal utóbb ismét szóba állt a professzor a kis Joachimmal. Ezúttal egész más hangon beszélgetett ta itványával. Szelid és érzékeny volt a beszéde. Szó sem volt már büntetésről, czédularól, vagy más ilyesméről.

Hanem azért a lusta kis diákot husvétra áthelyezték a hatodikból az ötödikbe, vagy a hogy diákosan mondják: a quintába.

Nagyvárad közügyei.

Közigazgatási ülés.

Nagyvárad város közigazgatási bizottsága tegnap délután tartotta rendes havi ülését, melyen több fontos ügy lett elintézve.

Az ülésen jelen voltak.

Beöthy László főispán, elnök, dr. Bulyovszky József polgármester, Sipos Orbán, Szilvássy József pénzügy ig. h., Rácz Mihály, Németh Károly, Gyurkovics Kornél, Dus László, dr. Grósz Albert, Grám Károly, Mihelyi Adolf, Huzella Gyula, Mezey Mihály, dr. Perjessy Mihály, Hlatky Endre.

Az ülés megnyitása után felolvasta Rácz Mihály főjegyző a polgármester jelentését a közigazgatás április havi állapotáról.

Ebből közöljük a következő érdekesebb adatokat:

A közegészségügy július hónapban jobb volt, mint az előző hónapokban, a mennyiben a gyermekek között a bélhurut kisebb számmal fordult elő. Juniában 44, míg júliusban csak 24 esetben konstataáltak a bélhurutot.

A heveny-fertőző betegedések azonban, dacára az enyhébb lefolyásnak, kedvezőtlenebb volt. Hökhurut 4 esetben, roncsoló toroklobb 1, hanyaró 4 és hasi hagymáz 5 esetben fordult elő.

A születések és halálozások közötti különbözet kedvezőbb, mint június hónapban, bár most is több a halálozások száma. Élve született 99 gyermek, meghalt 103 egyén; és pedig Olasziban 24, Újvároson 22, Velenczén-Váralján 28, a közkórházban 29.

Megjegyzendő, hogy az elhaltak között július hónapban kevesebb volt az 5 éven alóli gyermekek, mint a megelőző hónapban.

Szegény beteg 357 gyógykezeltetett a városi pénztár terhére.

Az állategészségügy jó volt.

A közbiztonsági állapot kielégítőnek mondható, mert nagyobb bűneset egyáltalán nem s kisebb is csak kevés számmal fordult elő.

Lopás 24, súlyos testi sértés 1, könnyű testi sértés 6, család 1 lett bejelentve.

Letartóztatva volt 67 egyén; ezek közül a bírósághoz átkisérteztett 14, eltolonczolatott 53.

Kihágási följelentést 58 esetben tettek a rendőrségnél.

Az adók befizetése július hónapban nem volt kedvező.

Júliusban kiadatott 15 iparigazolvány új iparüzletre; ez idő alatt megszűnt 17 iparüzlet.

A polgármesteri jelentést tudomásul vették.

A többi szakelőadók nemleges jelentésével egyűlt.

A pénzügyigazgató helyettes jelentése szerint az egyenes adók befizetése folyó évi június hónapban visszaesést mutat az elmúlt év hasonló időszakához képest. A város közönségének összes egyenesadótartozása 378,607 frt volt; június hónapban befizettek erre 10,865 frtot.

1898. január-júniusi első felében befizetett 168,205 frt egyenes adó, vagyis 2855 frtival kevesebb, mint az 1897. év első felében.

A hadmentességi adók befizetésénél szintén visszaesés mutatkozik.

Tudomásul vették az adópréstről szóló jelentést.

A miniszter bőkezűsége.

A miniszteri leiratok között legérdekesebb volt a nagyváradai anyakönyvi hivatal magasabb dotációjáról szóló, melyet már ismertettünk.

A város közigazgatási bizottsága felirt a miniszterhez, hogy a miniszter emelje fel a nagyváradai állami anyakönyv-vezető hivatalnak eddig adott segélyt a mostani 1250 frtről 3000 frtra.

A miniszter a kérelmet nem teljesíti, hanem az anyakönyv-vezető és az i. helyettes anyakönyv-vezető felmentése mellett, hajlandó egy önálló anyakönyv-vezetőt kinevezni évi 800 frt tiszteletdíjjal s ezenkívül egy 360 frtos állandó napidíjas költségeit fedezni.

A főjegyző a miniszter leiratát javaslat-tétel végett a polgármesternek javasolja kiadni.

Mihelyi Adolf nem fogadja el a javaslatot. Midőn a bizottság felirt, meg volt győződve a magasabb hozzájárulás szükségéről. Egy 800 frtos önálló anyakönyv-vezető nem méltó Nagyvárad városához. Indítványozza, hogy írjon fel újra a közigazgatási bizottság.

Beöthy László főispán osztja ugyan a Mihelyi érveit, azonban a mellett van, hogy a feliratot javaslat-tételre adják ki a polgármesternek. Még az is kérdés, hogy új anyakönyv-vezető kinevezése esetén ennek tud-e a város hivatali helyiséget adni.

Ilyen értelemben határoztak.

A vallásminiszter a tanítói nyuedijalpra minden tanuló után fizetendő 15 krokért megajánlott évi 300 forint általános-összeget elfogadta.

Tudomásul vették s kiadták a városi tanácsnak.

A közigazgatásról szóló fél évi jelentést elfogadták.

A jövő évben fizetendő utadót 10%-ban állapították meg, akként, hogy a minimum 1 kézi napszám után 1 frt 50 kr; 2 igás jószág után 3 forint. Tetszés szerint természetben lehet leszolgálni vagy kifizetni.

A jövő évi költségvetése az utadó-alapnak: kiadás 60.166 korona 86 fillér, fedezet 87.445 kor. 66 fill.

Kilencz nagyváradai kereskedőt megbüntett a hatóság első fokban 10—20 koronára, mert a náluk áruba bocsátott lóhere-mag arankás volt. Az illetők ez ellen fellebbeztek a közigazgatási bizottsághoz, azonban a felebbezésüket elutasították.

Jakus Lajos asztalos segéd különböző kórházakban gyógykezelte magát.

A 800 korona gyógyköltség az atya ingóságából nem telik ki s így a közigazgatási bizottság elrendelte az atya ingóságainak elkötávetvélését.

Még néhány adóügyet intéztek el s az ülés véget ért.

A tábori tüzérség növelése és újjászervezése.

A katonaság felszerelése tekintetében jó néhány éve Oroszország és Németország vették át a vezető szerepet. Európa többi államai, kell, hogy kövessék őket. Már az azután keveset változtat a dolgon, hogy ezen többi államok hozzá tartoznak-e vagy sem a hármasszövetséghez, avagy a versengésben mintaképek akarnak lenni, vagy pedig az utánzásban mérsékeltek, vagy kevésbé mérsékeltek akarnak lenni.

Németország a legnagyobb csendben látta el tábori tüzérségét egy új szerkezetű gyors-tűzelő ágyúval.

Meglepetve, de annál nagyobb sietséggel látott hozzá Franciaország, hogy tüzérsége hasonló romboló ágyut kapjon és ma már körülbelül ki is vitte ebbeli szándékát.

Schweiz és Törökország következtek most sorra. Ausztria-Magyarország, Oroszország és Olaszország pedig egy újabb szerkezetű löveg-gel licitálták túl a németek gyors-tűzelő ágyuját. És csak kínáló pillanat kell, hogy elő is lépjenek vele.

Igy követik azután Németország példáját a tüzérség új felszerelésében és fegyverzésében Európa összes államai. Abban pedig, hogy Németország legújabb valósággal újjászervezi tüzérségét, kétségkívül utánozni fogják őt ugyancsak az összes Európai nagy államok.

A német tüzérség szaporítása és növelése, amely különben előképe a mi tüzérségünk hasonló átalakulásának, már régebbi idő óta előre-

látható volt. A porosz hadügyminiszter, Gossler hadparancsnok már az 1897. évi decz. 14-én tartott birodalmi tanács-ülésen bejelentette, hogy a német tüzérség szaporítása és átalakítása égetően szükséges. Akkoriban a hadihajókra szánt költségelirányzat révén háttérbe szorult az ezen javaslattal kapcsolatos költség-elirányzat; de a mostani birodalmi tanácsülésen kétségkívül érdemlegesen határoznak, még pedig valószínűleg úgy, hogy az újjászervezés és szaporítás már a jövő év elején foganatosí-tassék.

A tüzérség újjászervezésénél két elsőrendű kérdés vár megoldásra. Az első kérdés a hadosztály — és a hadtest tüzérség közti különbségre vonatkozik, a második pedig arra, hogy az ütökzetekben mennyi legyen a lövegek száma.

A mi az első kérdést illeti, köztudomású, hogy Európa valamennyi nagyobb államánál — kivéve Oroszországot — a tábori tüzérség két főcsoportra oszlik »Hadosztály tüzérségre«, mely a csapattesteknek, és »Hadtest tüzérezredekre«, amelyek a hadtesparancsnokságoknak vannak alárendelve.

A hadtest-tüzérséget eredetileg hadtest-tartaléknak szánták, amely tartalék a hadtestparancsnok rendelkezésére áll s amely tartalék a döntő ponton vonandó be a tűzvonalba. Ezt tartották a tüzérség derékhadának, mint 1876-tól 1885-ig mikor is az egyes csapattestre egyébként legfőljebb három üteg jutott. Később uralkodó lett az a felfogás, hogy a csapattestek erősebb tüzérséggel látandók el; éppen ezért kezdtek kevesleni a hadtest tüzérezredek létszámát is.

Ezért alakultak meg azután a mai formájukban a hadtest és hadosztály tüzérezredek; ezért van az is, hogy Németországban minden csapattesthez egy tábori tüzér-dandár tartozik. A dandár pedig 2 ezredet jelent.

A hadtesttüzérség ez újjászervezése azonban mozgósítás esetén nagyon hátrányos a kivitelben, holott a mi tábori tüzérségünk szervezete, amely szerint a hadtesttüzérséget még békében szervezik, mindenképpen előnyösebben berendezett.

Részint ezért, részint pedig azért, mivel a tábori tüzérség egyöntetű kiképzése, különböző nagyságu ezredekben különböző számú lövegekkel, jóformán lehetetlen, a német hadtest-tüzérséget újja kell hogy szervezzék Németországban. Ugy vélik sokan, hogy a gyalogságtábori tüzérsége a mai modern harcznál nélkülözhetetlenül szükséges és hogy éppen ezért be kell, hogy a gyalogságba osztva maradjon, de sohasem a tartalék mögött, mint a hadtestparancsnok rendeleteire váró tartalék-különítmény. A tábori tüzérség működése csak úgy hathatós, ha bevezeti tüzelésével a harcot s ha tüzelésével kellően jó terepet biztosít csapatainak számára. De semmiesetre sem helyes az a felfogás, hogy a tüzérség tartalék minőségben gyümölcsözőleg működhessék a harcoló csapattest javára.

De téves az a felfogás is, hogy a hadtest tüzérség valamely nagy tüzérségi lövegvonal tartaléka legyen; mert hiszen minden vonalkülön vezetést igényelvén, nem irányítható és módosítható a hatóképességük sem holmi nagyobb tartalék löveg-osztály parancsnoka által.

Ezek az okok idézik elő a német hadtest tüzérség felosztását és a mai tábori tüzérségnek megfelelő módon leendő újjáalakítását. Így azután, minthogy a német hadsereg 43 hadosztályból áll, a tábori tüzérség is 43 dandárrá illetve 86 ezredde alakul át az eddig 20 dandár illetve 43 ezred helyett.

Nagyon valószínű az a feltevés, hogy a

tüzér-ezrednek száma ily nagy mértékben megszorodik, az útegeknél levő lövegek száma 6-ról valószínűleg 4-re redukálódik. Ez azonban a gyors egyöntetű tüzelés szempontjából csak előnyös változás lesz.

Ezredenként tehát két löveg-osztálylyal 3—4, összesen 6 úteget számítva, minden ezred 24 löveggel (illetve ágyuval), a 86 tüzérezred pedig összesen 2046 löveggel fog birni.

A német sajtó ugyan azt hangsúlyozza, hogy a 6 löveges rendszer változatlan marad.

Természetes dolog végül, hogy a német tüzés ezen tervbe vett és lényeges újjászervezését nagyban titkolják. Teljes világosságot a tervre csak az első birodalmi tanácsülésen tett javaslat derít majd; ha ugyan ezen javaslatot és az ezt követő határozatot is nem tartják majd a külföld előtt titokban.

Tény az, hogy Németország tüzésége nagyszabású változás előtt áll és gyarapodásának példája alighanem kihat majd a mi tüzésgünkre is, a mely tüzéséget ma még ugyan a világ egyetlen hadseregének tüzésége sem mult felül, sem képzettségben, sem beosztásban, sem a gyors harc képességben.

—i.

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch park-nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fé) 1-ig és d. u. 3—5-ig 10 krért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5 óráig 20 krért. Más időben 50 kr.

* **Személyi hírek.** Dr. *Belopotoczky* Kálmán tábori püspök, nagyvárad kanonok a trencsén-teplíci fürdőből, melynek vizét négy hétig használta lábbajának gyógyítására végezt. Rózsahegyre utazott, hol néhány hétig fog tartózkodni rokonai körében. — *Bundala* Mihály, pápai kamarás, a központi papnövelde lelki igazgatója Nagyváradra érkezett, hol mint *Vinkler* József cz. püspök vendége tartózkodik.

* **Mária Antónia főhercegnő állapota.** A hivatalos lap tegnapi száma *Mária Antónia* főhercegnő, Orth János anyjának állapotáról a következő orvosi bulleinet adta ki:

Mária Antónia főhercegnő, özvegy toscánai nagyhercegné, 6 cs. és kir. fenségének állapota a legutóbbi napokban változatlan maradván, orvosi jelentések egyelőre nem fognak kiadni.

* **Kitüntetés.** Ő Felsége *Horváth* Sándor főerdőtanácsosnak, a közszolgálat terén szerzett érdemei elismerésül, a harmadosztályú vas-korona-rendet adományozta.

* **A közigazgatás érdekében.** Évenként a törvényhatóságok vezetőinek véleményéhez képest a honvédelmi miniszter kijelöli azokat a közigazgatási tisztviselőket, akiknek működése a mozgósítás esetén éppen ennek érdekében szükséges. Az így kijelölt tisztviselők a mozgósítás első 15-ik napjáig megmaradnak hivatalukban. Biharvármegyénél a honvéd miniszter ilyenekül a következőket jelölte ki: dr. *Halász* Elemér, *Verner* Kálmán, *Horváth* Endre és *Darabant* Endre szolgabírók, *Szűcs* Gyula, *Fodor* Gyula, *Wesselényi* Kálmán, *Hrabovszky* István, *Kószeghy* Imre, *Dobó* Imre, *Beöthy* Ödön, *Baranyi* Gábor és *Kruppka* Antal körjegyzők.

* **Kuturások Bihar megyében.** Bihar megyének különösen beéli járásában igen sok községnek nincs elegendő jó vize. Ez okból Bihar megye közgyűlése még az elmúlt évben felírt a miniszterhez, hogy kutak furatása végezt engedje át a miniszter az állam tulajdonában levő

egyik kutfurógépet és ezzel küldjön le egy alkalmas munkavezető személyt. A földmivélségi miniszter most értesíti Bihar megyét, hogy készséggel átengedi az egyik kutfurógépet, ha a másutt megkezdett munkát befejezik. A furás költsége az érdekelteket terheli. A furómesternek és segédnek lakást és teljes ellátást kell adniok, napszámóról, vízfordásról, tüzelő és kenőről, a furótorony és állványhoz szükséges fáról, furócsövekről gondoskodni kötelesek. Mielőtt azonban a kutak furásához kezdenének, szükséges geológiai vizsgálatok eszközzése, annak megállapítása végezt, hogy lehet-e sikert remélni a furástól. Végül felhívja a miniszter az alispánt, hogy sorolja fel, mely községekben szükséges a kutak furása.

* **Rendelet a betegsegélyző pénztáraknak.** A kereskedelmi miniszter hivatali előde által kiadott egyik rendelete úgy intézkedik, hogy a kerületi betegsegélyző pénztárak kötelesek a postatakarékpénztár, cheque és clearing forgalmába tagokul belépni. A postatakarékpénztár jelentése szerint azonban a betegsegélyző pénztárak a rendeletnek eddig nem tettek eleget, miért is a miniszter felhívta az iparhatóságokat — a mennyiben eddig az említett rendeletnek eleget nem tettek — utasítsa, miszerint a postatakarékpénztár cheque clearing forgalmába mielőbb belépjenek.

* **Posta- és távirtda segédtsztek tanfolyama.** A kereskedelemügyi m. kir. miniszter Vác, Zólyom, Igló, Sátoralja-Ujhely, Brassó, Maros-Vásárhely, Arad, Debreczen, Kaposvár, Nagy-Kanizsa, Nyitra, Zsolna, Szabadka, Páncsova és Eszék városokban szept. 15-től hat havi tanfolyamot nyit azok számára, kik a posta- és távirtda-hivatalnál mint segédtsztek óhajtanak alkalmazást nyerni. Igazolványos katonai altisztek, gymnasium, real vagy polgári iskolák négy osztályát végzett, 16—35 éves ifjak aug. 31-ig nyújthatják be kérvényüket a tanfolyam helyére nézve illetékes posta- és távirtda-igazgatóságokhoz, ahol bizonyára bővebb felvilágosítást is nyerhetnek mindazok, akik e tanfolyamra be akarnak iratkozni.

* **Uralkodók vagyona.** Az európai uralkodó családok között a leggazdagabbak a Romanovok, utánuk azonban mindjárt a Habsburg család következik. Ennek a mi uralkodó családnak az évi jövedelme, a civilizáltakon kívül, közel jár a 20 millió forinthez. A Hohenzollernház privát évi jövedelme is több, mint 12 millió forint. Érdekes, hogy vagyonuk egy jelentékeny részét newyorki épületek alkotják. Az olasz királyi családnak is mintegy 8 millió forint évi jövedelme van a civilizáltakon kívül. Ez a vagyon is részben amerikai ingatlanokba van fektetve. A nagyhatalmi uralkodók házak között a legszegényebb az angol uralkodó család. Mesésen gazdag azonban a beteg-ember: a török szultán. Az ő udvartartása évenként több, mint 70 millió forintot emészt fel. Csak a hárem hölgyeinek az öltözékei több, mint 17 millió forintba kerül, körülbelül ugyanennyit ad ki a szultán évenként ajándékokra, míg a konyha mintegy 12 millióba kerül. Ez az összeg vajmi rengeteg konyhaszámlának tetszik, de ha meggondolja az ember, hogy a szultán udvartartása több mint 1500 embert foglal magában, a szultán szakácsai ennyinek főznek nap-pap után — tehát még sem lehet, hogy a konyha révén a szállítók, vagy a hivatalnokok oly sokat lopjanak.

* **Halál az oltár előtt.** Kiliti moson-megyeyi községben az oltár előtt érte utól régi szivbaja *Póór* Sándort, a község népszerű plébánosát. Litánia után a jó öreg csendes imába merülve hajolt meg az oltárnál, a mikor szélhűdés érte. A hívek sirva nézték, hogy hal meg szeretett régi papjuk, a ki épp őszre készült nyugalomba vonulni.

* **A jászóvári prépostság sikkasztója.** A jászóvári prépostság monori uradalmában sikkasztás történt. *Pisztrovsky* András, az ura-

dalomban alkalmazott erdész az uradalom erdeinek faterméséből nagyobb mennyiséget titokban eladott, a pénzt lassankint fölszedegette s azután megszökött. Sokan azt állítják, hogy Nagy-Ida felé látták távozni. A sikkasztást meg a szökést *Kaffka* Béla uradalmi tisztartó vette észre, aki tegnap részletes fölterjesztést adott be *Pisztrovsky* ellen. A sikkasztással vádolt erdészt a hatóság nyomozza.

* **Árlejtések a városnál.** Nagyvárad városánál tegnap tartották meg a különféle szállításokra az árlejtést, valamint az ágostai ev. egyházzal közös *Fábián*-féle házra az árverést. Ez utóbbit ugyanis néhai *Fábián* Lajos fele részben pedig a nagyvárad ág. ev. hitközségnek hagyta. A közös állapot mellett a kezelés nehézkes volt, miért is tegnap elárverezték. 18,000 frton az ág. ev. egyház vásárolta meg. — A város részére szükséges kőszállítását *Ländler* Ferencz nyerte el. A hirdetési táblák és oszlopok kizárólagos bérletét pedig *Rákos* Vilmos vette ki.

* **Uj körorvos.** Ökrös biharmegyeyi községben a napokban tartották meg az orvos választást. Egyhangúlag dr. *Márkus* Gyulát választották körorvossá.

* **Bicikliző patkány.** Egy amerikai újság a következő esettel mulattatja olvasóit. A bicikli-sport egyik apostola pihenőre térvén, masináját az élelmiszerekkel tele rakott polczvégebe akasztotta a kamrában. Egy patkány a polczra akarván jutni, a bicikli kerekére ugrott, amely természetesen azonnal mozgásba jött. A patkány nem akarván alura kerülni, olyan gyorsan kapaszkodott a kerék forgásával szemközt fölfelé, amilyen gyorsan a kerék fordult lefelé. Természetes, hogy a szegény pára így itéletnapig sem tudott volna feljutni olyan biztos pontra, ahonnan a polczra vethette volna magát. Még reggel is ott biciklizett s bár már alig bírta, ugyancsak kapaszkodott előre a pneumatikon. No de megmentette kinjaitól a kerékpár tulajdonosa egy jól irányzott csapással. Tanuk állítják, hogy a patkány a ciklométer szerint éppen 39 kilométert biciklizett nyolcz óra alatt.

* **Irott biblia.** *Guttenberg* egy jelenkori tanítványa azt a különös dolgot cselekszi meg, hogy visszatér a *Guttenberg* előtti álláspontra. Ő, a szedő fejébe vette, hogy leírja a bibliát. Igaz, hogy gyönyörű írása van és a másolásnak lesz művészi értéke is. Immár több év óta dolgozik a munkán és most a zsolttárok közepén tart. Azt hiszi, hogy két év múlva leírhatja már az utolsó szavakat.

* **Dohányzó gyermekek.** A norvég storting egy csoportja azon fáradozik, hogy törvényt vigyen keresztüli, amely a tizenkét éven alól levő gyermeket eltiltja a dohányzástól. Nem akarják megengedni, hogy ilyen fiatalon akár ingyen, akár pénzért bárki is dohányhoz jusson s meg akarják tiltani a dohánygyáraknak, hogy tizenhét esztendősnél fiatalabb gyermekeket alkalmazzanak. Fölhatalmazták a rendőrséget, hogy azoktól a gyermekektől, akik nyilvánosan dohányoznak, elkobozhassa a pipát, cigarettát. Azok a kereskedők, akik gyermekeknek dohányt adnak, száz koronáig terjedhető bírsággal sújthatók. Hasonló intézkedések vannak már az Egyesült-Államok némely államában.

* **Elzüllött ifju.** Ily czimen megirtuk tegnapi számunkban *Krikka* János legújabb maki rokonával elkövetett 3000 frtos lopását s továbbá azt is, hogy e tette után Nagyváradra érkezett és a helybeli hírlapokban olvasva köröztesét, jelentkezett a rendőrségnél. Itt azonban természetesen egészen másképp adja elő a dolgot, teljesen ártatlannak mondva magát. azt állítja, hogy nagybátyja eszelős ember, aki szeret mindenkit gyanúsítani lopással, akár van rá ok, akár nincs, így tulajdon feleségét is többször vádolta lopással. Előadta továbbá, hogy egy árva krajczarja sincs és nem tehet egyebet, mint beáll katonának.

Mindenki megtette a magáét.

A »Bourgogne« katasztrófája alkalmából nyilvános, de nagyon hiányos vizsgálatot tartottak. A vizsgálat lefolyását a következőkben gunyolja ki Capus, a Figaro gyilkos tollu munkatársa:

Vizsgálatvezető biztos: egy, a katasztrófát átélt utashoz: Ki fogom önt hallgatni . . . Lehetőleg maradjon nyugodtan.

Utazó: Rendelkezésre állok.

Biztos: Jelen volt ön a katasztrófa minden fázisánál?

Utazó: Igen, biztos ur.

Biztos: Pontosan visszaemlékezik mindenre?

Utazó: Teljes pontossággal!

Biztos: Tehát egy rendkívül nagy horderejű kérdést intézek önhöz. (Élesen reánéz.) Megtette ön a kötelességét?

Utazó: Micsoda? Hogy én megtettem-e kötelességemet?

Biztos: Feleljen!

Utazó: Biztos ur, legyen meggyőződve a felől, hogy szívem szerint kimondom az igazságot. Ha elmulasztottam volna kötelességemet, bizvást én lennék az első, aki azt őszintén beismerném.

Biztos: Szép!

Utazó: Nos, hallja hát! A katasztrófa alkalmával nem csak a saját kötelességemnek, de még másokénak is eleget tettem.

Biztos: No, erről eleve is biztos voltam.

Utazó: És ha nem idegenkednék attól, hogy önmagamot magasztaljam, bizony habozás nélkül kimondanám, hogy nem kevesebb, mint 10 ember egyenesen nekem köszönheti az életét.

Biztos: (mélyen megindulva) Hiszek önnek, kedves barátom.

Utazó: Azon pillanatban pedig, mikor már senki olyan nem volt mellettem, akit megmenthettem volna, önmagam megmentésére gondoltam. Ezt — remélem — senki rossz néven nem veheti tőlem.

Biztos: Mehet barátom. Nem fogunk önről megfeledezni majd akkor, midőn — mint az ilyen nagy katasztrófák után szokásos — a jutalmakat szétosztjuk. (Az összes kihallgatottak távoznak. A vizsgálatot vezető biztos pedig egyedül marad.) Mindenki megtette a kötelességét; csodálatos jelét adta mindenki áldozatkészségének. Senkit sem lehet tehát felelőssé tenni ezért a szörnyű katasztrófiáért. Ebből kifolyólag történik, hogy oly szerencsés helyzetbe jutottunk, hogy ennyi derék férfiú hősiességét megjutalmazhatjuk. (Hozzá kezd a kitüntetendők listájának összeállításához.)

A siketnéma tragédiája.

Egy szánandó, szerencsétlen nyomorék ember ráunt az életre, mely neki csak a szomorúság fájáról hullatta keserű gyümölcseit. Eltépte önkézével azt a lánczot, mely őt ide a földi röghöz kötötte. Azt hitte, mindenkinek utjában van s nem akart senkinek sem utjában lenni, elpusztította magát.

Poklostelekről megható tragédia híre érkezik.

Szászka Miklós sárszegi módos gazdának egyetlen fia volt, a szegény siketnéma László. Huszonhárom éves, szép szál, jó arcú legény volt. Faluszerte úgy hívták, hogy »Kuka Laczi.« Kicsiny gyermek kora óta se hallott, se nem beszélt, de istenadta nagy testi ereje rettegetté tette a legénypajtások előtt, akik amugy paraszti módra gunyolták, kinevették a boldogtalan nyomorékot s kiközösítették a társaságokból.

Túrta, túrta szegény kuka Laczi a pajtások megalázását hosszú esztendőknön, s csak titkos egyedüllétében sirt fájó könyeket. Most

már azonban emberré-emberré növekedvén, tiszta tudatára ébredt boldogtalanságának. A lányok is csak amolyan talu csufjának, bolondnak tartották s egyre csudálatosabban incselkedtek vele.

S a szerencsétlen fiúnak fájt, nagyon fájt ez a semmibe verés. Utóbbi időben egészen a bunak eredt, munkába se lehetett fogni, pedig a dolog volt az élete. El-elkóborgott napestig, s mire hazajött, ki volt sirva a szeme vörösré s meghuzódott a vaczokban busan, szomoruan.

Vasárnap összebujtak a falubeli legények s elhatározták, hogy mulatságot rendeznek az erdőn. Meghívták a mulatságra minden valamire való épkézláb legényt, csak éppen a nyomorék Szászka Laczit nem invitálták. És im e fölött a szegény néma végképpen elkeseredett.

Minap este tájt kint üldögélt házuk előtt a lóczán, mikor arra vetődött egy legény azok közül, a kik őt kinullázták. A Kuka Laczi amint meglátta a feléje mosolygó fiút, elfutotta az éktelen harag. Fölgrott s a legényt mód-fölött való indulatában földre teperte, megkéselte. Azután elfutott.

Kétségbeesetten várták az öreg szülei haza, de csak nem jött a néma gyerek. Éjjél is elmúlt, mégse mutatkozott. Az apja erre embereket vett maga mellé s elindult keresni a fiát. Összekeresték, fölfirtatták az egész falut, de nyomát se lelték.

Másnap újra kezdték a keresést s ekkor kiderült, hogy többen látták a Gyepes patak partján járkálni. A sárszegi határban a Gyepes csak mintegy másfél öl mély, míg másutt száraz lábbal lehet rajta átmenni. A kis területű mély vizet összekutatták, de a nyomára sem akadtak. Végre a part alá mosott üregbe nyultak be a vashoroggal s csakugyan a horoggal a fiu felfuvódott testét húzták ki a vízből.

A szegény kuka Laczi elkeseredésében öngyilkossá lett. Az orvosrendőri vizsgálatot tegnap tartották meg.

SZINHÁZ.

Az öreg.

Kevésbé telt házat vonzott tegnap este *Hollinus* szellemes vigjátéka a színházba.

Mind a mellett elegáns és főleg bájos publikumban nem volt hiány.

Az előadás különben eléggé gördülékeny, a második felvonás zajos sikerű volt. A második felvonás után sokszor lámpák elé hívták az ötletes szerzőt, akinek darabja — javarészt a darabért magáért — meleg és benső sikert aratott.

A szereplőkről általánosan kevés rosszat mondhatunk.

A czimszerepet *Fenyvesi* játszotta és pedig háromféle változatban.

Az első felvonásban sok étellel, kitűnő bonhomióval és sok szabadalommal.

A második felvonásban döntőleg blazirtan, kevés sikerült eksztemporizálással és a végső jelenet elrontásával.

A harmadik felvonásban végül bizony szörnyen szürkén.

Kettőt pedig nem tudunk javára irni; egyrészt azt, hogy szerepétől határozottan elűtö maszkot használt, továbbá, hogy sokszor ravasz gesztusokat használ, pl. mikor Hajnal Ilonát betessékeli egy benyillóba (a harmadik felvonásban), hát ezen megrémült egy keveset a jóízű publikum. Az is sajátságos valami volt mikor (az első felvonásban) Szeghynének udvarolt térden állva.

Am ezektől az elemi hibáktól már csak el kell tekintenünk, úgy véljük, hogy talán egy kevés hatáskeresés rejlik mögöttük.

Hiszen *Vuncsi* is beleesik a szertelenségbe, mikor nagyon derülésre indul az igénytelenebb izlésű nézősereg.

A többi szereplők általában jó sikerrel mozogtak a deszkákon.

Különösen *Miklósi* Ilona, aki rendkívül hünen alakította meg a csupa tűz és csupa szellem özv. *Szeghyné* szerepét. Csak az obligát virágfüzér juttatta eszünkbe az önmagát megismétlés fogalmát.

Tetől-talpig kitűnő volt *Leővey* Kéri Ti-vadarja, ez a kabinetalakítás; de rendkívül sok derültséget keltett sikerült maszkjával is.

Vendrey-től jobb alakítást is láttunk. *Tompának* (Arthur) hálás szerepe volt. Alakítása kifogástalan volt, jórészt tökéletes is.

Pataky Kárász Viktorjáról is csak jót mondhatunk.

De határozottan meghatótt bennünket az általános szerep nem tudás, a sugó nagymérvű és ismételt hangos szólamai, nos és talán legjobban a második felvonás botránnyosan rozoga diszletei.

Az első és utolsó felvonás izléses rendezése és diszletei valósággal a jóság ideálját képviselték ennek a hamupipőke második felvonásnak minden kellékével szemben.

—i.

Szinköri hírek. »Trilby« — a nagy hirre kapott hypnotikus — színmű kerül ma pénteken színpadra Fenyvesi Emil harmadik vendégfőléptével. A művésznek tudvalevőleg Svengali egyik legjobb szerepe, a melylyel Budapest egész közönségét meghódította. Mellette Kissné, Laczkó A., Turchányi O., Bartos, Iványi, Heltai, Hornyánszky, Kassai, Leővey, Pataki, Tompa és Vendrei játszák a darab jelentősebb szerepeit.

EGYESÜLETEK.

A lövészes ülés. A nagyváradai polgári lövészes-egylet választmányának 1898. évi aug. hó 5-én, pénteken d. u. 5 órakor a Sport pavillon termében — a szabad díjlövészet és új tagok felvétele felett — tartandó ülésére a vál. tagok meghívotnak.

SPORT.

A nyulvészről. Nemcsak nálunk, hanem Németországban is tavaly erősen pusztított a nyulvész, úgy, hogy a téli nyulvadászatok alkalmával úgy Németországban, mint nálunk is a legtöbb helyen, sokkal kevesebb nyul került a puskacső elé, mint más jó években. Miután a nyulvész igen ragályos betegség, mely rövid idő alatt az egész állományt megfertőzi és idáig hathatós gyógyszert nem tudnak ellene Németországban most úgy védekeznek ellene, hogy a vadászterületeket az alkalmazottak gondosan bejáratják, a talált hullákat gyorsan összeszedik és elföldelik, a helyet pedig, a hol a hulla feküdt, ammonniak-olaj vagy más büzös és szagot tartó folyadékkal leöntik, miáltal az egészséges nyulak nem mennek oda.

IRODALOM.

— A »Magyar Könyvtár«, melynek számai már meghaladták a félszázad, most küldi szét júliusi füzetét. A sort Cavallottinak, a nemrég oly tragikus módon elhalt nagy olasz költőnek legszebb és leghíresebb munkája nyitja meg az »*Énekek Éneke*« cz. bájos verses dramollett, mely Radó Antal magyartásában bizonyosan a mi színpadainkon is hosszú életű lesz. Követi ezt Fáy Andrásnak válogatott meséi, melyeket kivált az iskolára való figyelemmel, Badics Ferencz, a kiváló irodalomtörténész válogatott össze és látott el magyar bevezetéssel. Az 55. szám Szalagubnak, a nagy orosz elbeszélőnek, egy kis regényét tartalmazza.

»A medve« — ez a czime az Ambrozovics Dezsőtől kitűnően fordított munkának — egy a társadalmi munkáktól idegenkedő, érdekes karakternek megkapó szerelmi történetét mondja el. A magyar elbeszélő irodalmat e sorozatban *Ambrus Zoltán* képviseli, ez a mélyen érző, finom megfigyelésű novellistának, a ki »Hajótörtek« czimmal nyolcz legszebb elbeszélését adja itt ki. Végre az 57. szám egy nagy modern német írónak, a nálunk már ismert Meyer Konrádnak egy kis remekművét nyújtja, melyet ugy a lelki élet analysisénél, mint a megkapóan festett történeti háttérnél fogva mindenki gyönyörrel fog olvasni. Mind e füzetek 15 kr.-jával kaphatók a kiadó czégnél: Lampel Róbert (Wodianer F. és fia, Andrásy-út 21.) és minden könyvkereskedésben. — Az eddigi megjelent füzetek teljes jegyzékét a kiadók kívánatra bárkinek ingyen küldik meg.

REGÉNY-CSARNOK.

AZ UTOLSÓ PRÓBA.

Németből: GUSZTAV.

— De te csak úgy maradhatnál itt, ha a sajátodban maradnál, — felelte az nyugodtan, azonban elsápadt és kérdő tekintetet vetett a leányra.

— És — azt hogyan...

— Mint az én feleségem!

— Jó! hát leszek feleséged — határozá Georgie kisasszony gyorsan, azonban arcán a legkisebb örömmel sem tükröződött vissza. — Aztán hirtelen elhallgatott, zavartan nevetett. Elis felejtetem — szolt fehér ujjával játszadova, — bocsáss meg, elfelejtettem, hogy te nem veszed ez eszmét olyan könnyen mint én.

— Vannak kellene lenned, — szolt az közelve, — ha kételekednél. — Én nagyon szeretlek téged Georgie, tudod jól. Azonban látom, hogy te nem igen szeretsz úgy engem és így egyáltalában nem akarlak rávenni olyan házasságra, a mely felett később keservesen bánkódnál.

— Ah legkevésbé sem, azt biztosan tudom. De miért, honnan vannak neked ilyen ferde gondolataid?

— Ha csak tudnám, hogy te ismered saját akaratodat, hogy te valóban óhajtasz hozzám jönni — szolt az kétkedve, könyörgő hangon.

— Biztos lehetsz, — szolt a leány határozottan. — Mindent megteszek, csak szabaduljak Maud néneimtől.

A fiatal ember elbocsájtotta kezét, melyet az imént megfogott, visszament a kályhához.

— Erről többé egy szót sem szabad szólnunk. — Te nem szeretsz engem, hogy kényszerithetnélek tehát, hogy légy feleségem?

— Hát akkor ne tedd — felelt a leány durczásan, az ablakhoz ment, a szép parkot, vidéket nézegette. Hat év óta nevezte e földet hazájának, napról napra jobban szerette, jobban ragaszkodott hozzá mint Dynecourt, a ki mindig külföldön járt és csak 8 hónap óta lakik itt. De most már bizonyos, hogy itt marad míg ő — türelmetlenül dobolt a leány ujjával az ablakon, hevesen megfordulva Dynecourtra nézett.

— Most már mit tegyek? — Legalább segíts gondolkozni, hogy valami kibuvót találjak, ha már, a mint te is akarod, el kell hagynom hazámat.

Szemei könybe lábadtak, ajka reszketett, karjait görcsösen fonta egybe:

— Nem megyek nagynémhez azért sem! — szolt gyorsan. — Pénzem van elég, miért nem bérelhetnék itt lakást, egy villát pl. az elmsit — ott aztán magam leszek, vagy oda veszek magamhoz egy tisztességes öreg asszonyt — habár általában ki nem állhatom a vén asszonyokat.

— Nagyszerű gondolat! — kiáltott fel Dynecourt, miközben arca földértült, mert azt gondolta, ha ez megtörténék, Georgie legalább közelében lenne, vagyis addig... itt már aztán eltűnt a vidámság és ismét szomorúan nézte a padlót. Ezt meg kell tennünk, ha ugyan nagybátyád beleegyezik. Ismerek is egy olyan hozzád való öreg asszonyt, nagyném barátja volt, az biztosan nagy örömmel el megy hozzád. Így

lesz az, az Elms nagyon kedves hely lesz számodra.

— Csak olyan mint a több! — szolt Georgie egykedvűen. — Te nem akarsz elvenni, hát kiteszesz az ajtón, kint aztán mindennel meg kell elégednem.

— Georgie! — kiáltott a fiatal ember heves szemrehányással, — hogy beszélhetsz így? Ezt érdemeltem meg tőled? Szigoruan nézett a leányra s mikor az már nem tudta elviselni a szűrő tekintetet felnézett rá; mikor tekintetük találkozott, gyengéd mosoly futkosott ajkain. Dynecourt azonban nagyon felindult és keserves tekintete volt, nem hogy a mosolyt viszonozza, mire a leány is elkomorodott és szemei könybe lábadtak.

— Bocsáss meg, — szolt kezét a fiatal emberébe téve, — hogy bosszantottalak. Mindig olyan dúrva vagyok hozzád, de hát nem lehetek mindég vig és szüretre méltó, most meg éppen dühös vagyok Grundynéra, hogy nem hagy békében az én boldogságomban, de meg te reád is haragszom. Valóban nem kellemes dolog, ha valakinek jó ajánlatot teszünk és kosarat kapunk tőle. Nos, nem igaz?

(Folyt. köv.)

Igazságszolgáltatás.

A nagyvárad kir. tábla kitűzött ügyei.

Büntető tanács.

Előadó: *Dr. Gedeon László.*

2860. Szombati Károly s. t. hivatali sikkasztás.

2862. Diósi Albert s. t. közokirat hamisítás.

2920. Ilcza Simon lopás.

2907. Krausz Mór okirat hamisítás.

2627. Berár Györgyné tulajdon elleni kihágás.

2628. Tomueza György közcsend elleni kihágás.

2635. Halász Péter becsületsértés stb.

2654. Hoducz Toma közcsend elleni kihágás.

Előadó: *Molnár Géza.*

2857. Veretka János sikkasztás.

2972. Széles Kozma — Fánya György lopás.

2869. Halzsa Sofren s. t. lopás stb.

2917. Szirka Péter s. t. lopás gyújtogatás.

Polgári tanács.

Előadó: *Dobosfy Alajos.*

1354. Szabó Benjáminné — Gyáni Imre s. t.

1353. Balázskó János — Balázskó Sára s. t.

1356. Lazsurán Todoszi — Rossu Mária.

1861. Morár Azentil és neje — Bezsán

Trifon és neje.

1863. Szatmári Károly — Csepregi János.

1865. Cs. Bálint György — Bálint Zsófia.

Előadó: *Czvek Kálmán.*

1860. Fehér János — Bondár Péter.

1898. Sunalya Mihály és fia — Juricsik

János.

4890. Viktoria tkptr. — Stán Konstantin.

1899. Grünbaum E. czég — Györi Márton s. t.

1901. Abelesz Bernát — Kohn József.

1902. Bille Bernát — Szántó Józsefné és neje.

TAVIRATOK.

Dementi,

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)

A »Politisches Correspondenz« hivatalosan dementálja azon elterjedt hirt, hogy haditengerészetünk ezidén szintén király gyakorlatokat tartana, amelyekre Vilmos német császár is hivatalos lenne.

A békekötés.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)

Washingtonból távirják: Délután hivata-

losan közölték, hogy Spanyolországnak a békefeltételekre vonatkozó válasza még nem érkezett meg.

Befejezve.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)
New-Yorkból sürgönyzik: A béketárgyalások befejezettnek tekinthetők.

Az osztrák pénzügyminiszter Ischlben.

Budapest, aug. 4. (Saj. tud. táv.)
K a i z l dr. pénzügyminiszter, aki tegnap kihallgatáson volt Ő Felségénél és részt vett a családi ebéden, megtekintette délután a sörözőket.

A Dreyfus-ügy.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)
Párisból távirják: A »Gaulois« azt a hirt közli, hogy a ma összeülő minisztertanács a D r e y f u s ügyre vonatkozólag fontos határozatokat fog hozni.

A párisi opera építője meghalt.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)
Párisból távirják: A »Fronde« jelenti, hogy G a r n i e r Károly, a párisi opera építője embolia következtében meghalt.

A kelet-ázsiai kérdés.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)
Londonból sürgönyzik: A »Times«-nek jelentik Pekingből tegnapi kelettel: Mac Donald angol követ mult hó 24-én határozottan kijelentette a cungli-yamen előtt, hogy Anglia nem fogja tűrni valamely más hatalom beavatkozását az angol kölcsönszerződésbe, a melybe Kina önként ment bele abból a czélből, hogy összekösse vasutal a szerződéses kikötőket, a melyekben az angol kereskedelmi érdekek tulnyomóak. A következő napon Pavlov orosz ügyvivő ismételte a Hongkong and Shanghai Bank-kal kötött Niucsvang-kölcsön ellen jun. 11-én emelt tiltakozását, mely alkalommal a cungli-yamen-nek oly feltételeket akart szabni, melyeknek elfogadása egyértelmű lenne az angol szerződés megsemmisítésével.

Zola.

Budapest, aug. 4. (Saját tud. táv.)
Párisból távirják: A lapok jelzik, hogy a semmitőszék ma Z o l a felfolyamodását fogja megvizsgálni, amelyet a versailles-i bíróságnak három egymással ellenmondó határozata ellen nyújtott be. E határozatok a perrendtartás alaki kérdéseire vonatkoznak.

KÖZGAZDASÁG.

Fogyasztási szövetkezet.

Richesse oblige.

(Folyt. és vége.)

Sok mindentélét hallottunk már a tömeges munkásnyomorrról, a mezőgazdasági válságról, mely legérzékenyebben a legkisebb földmivest sújtja s mindez igen helyesen egy nagy kiterjedésű társadalmi bajként lett feltüntetve, a melynek alapos, rögtöni gyógyításáról kell gondoskodnunk, ha csak nem akarjuk, hogy a baj saját létünk alapjait támadja meg. Az orvos-szerekben nincs is hiány.

Az apró-cseprő füzetek, melyek a társa-

dalmi bajként fellépő szocializmussal foglalkoznak, ajánlanak orvosszereket is, még pedig a magas régiókba szállva keresik a bölcsek követét, mely általános gyógyszer lenne az általános betegséggel szemben, majd pedig a törekvés sikertelenségét belátva leszállanak a földre és igen helyesen gyakorlati megoldást keresnek. Így **Ormós dr.** a hőmezővásárhelyi szocializmusról írva, — gyárak építését s a nagy latifundiumok felosztását javasolja, mások ellenzik ezt, mint pl. **Kőrössi Endre** és **Zselénszky gr.** Mások ismét a községi birtokokon vélik megvalósíthatónak e tervet. Bármily gyors egymásutánban és tömegben jelennek is meg a füzetek, a népnymor gyógyítását célzó gyógyszer mibenlétére nézve mindeztideig még nincs megegyezés, hanem a patriarchalizmus eszméjének **nómi árnyalata** mindegyik javaslatban megnyilatkozik. Nincs eldöntve továbbá az a kérdés sem, hogy vajon az erkölcsi súlyedés okozta-e az anyagi romlást, vagy az anyagi romlás volt okozója a testi, lelki súlyedésnek s addig, míg ez eldöntve nincs, bármelyiket tarthatjuk az oknak vagy az okozatnak.

Ha a szövetkezés eszméjét vizsgáljuk s átgondoljuk azon különféle célokat, melyek ez egyetlen eszme által az emberi élet különféle viszonyaira alkalmazva azokat, — elérhető, úgy látszik, mintha már ebben megtaláltuk volna az általános orvosszereget, az eddig hasztalan keresett bölcsek követét. A szövetkezés céljai különbözők lehetnek, mert ugyanazon eszme szolgáltatára áll egy a termelőnek, fogyasztónak, mint a hitelkeresőnek, vagy a tőkésnek s ezek ugyanazon eszme által újra összeköthető, mert korántsem látszik köztük oly nagy szakadék, mint a nagy világ anyag forgalmában azt oly gyakran tapasztalhatjuk. A községben egy kalap alá vonható a hitel, értékesítő, — és fogyasztási szövetkezet — sőt céljait a szövetkezeti eszme éppen ezen kapcsolat által éri el leghamarabb.

Lám! a szövetkezés eszméje nélkül a termelők és fogyasztók a legnagyobb harcban állanak egymással. Nagy anyagi haszonra azonban egyenként a szövetkezés szervezése által nem számíthatunk, mert itt nem egyedül az egyéni haszon lép előtérbe, hanem a közhaszon.

Ez azon eszköz, melyet csak használni kell a népvagyonosodás érdekében és helyes használat mellett a jó eredmény elmaradhatatlan lesz.

De ki fogja kezébe először a szerszámokat? Azt olvastuk, azt halljuk mindenütt fejtegetni, hogy a felsőbb osztályoknak saját érdekében fekszik az alsóbb néptömeg anyagi jóléte s némelyek ezen érdekből akarják levezetni azt a kötelezettséget, melynek fogva a felsőbb tizezerek az alsóbb néposztály anyagi helyzetének javítását munkálkodnia kell. Sokkal szebb színezetet adhatunk azonban a dolognak, ha ezen érdekkötelezettség szabályát elvetjük és helyette a »richesse oblige« elvét fogadjuk el.

Ezen elv szerint nincs kényszerítve senki, hogy a köznép javára munkálkodjék, csak tisztán, olyas erkölcsi motívumok ösztönözhetik arra hogy utmutatást adjon, hogy tehetségéhez mértén az elszegényedett nép anyagi jólétét emelje.

Ezen érzetnek kell áthatni mindazokat, akik hivatásuk, társadalmi állásuk folytán képesek e téren közreműködni és akkor Magyarország hanyatló földműves osztálya meg van mentve a pusztulástól.

Mielőtt a fogyasztási szövetkezetekről szóló ciklusaimat befejezném, el nem mulasztatom köszönetemet nyilvánítani a »Hangya« központi szövetkezet ügyvezetőségének, mely ez ügy érdekében adatait és tapasztalatait a szövetkezetekről készsággal bocsátotta rendelkezésemre.

Baranyi István.

Hogy nyerhetünk jó szénát.

Állattenyésztésünk prosperálása s a takarmánytermelés a legszorosabb összefüggésben áll. Minél jobb és minél több takarmányt produkálunk, annál inkább vagyunk képesek az okszerű takarmányozás követelményeinek eleget tenni, annál inkább biztosíthatjuk állataink egészséges, erőteljes fejlődését s ezzel tenyésztésünk sikerét. A takarmányozás okszerű kiviteléhez egyik úgyszólván legnékülözhetetlenebb anyagunk a

jó réti széna. A jó réti széna képezi alapját a szántóföldi termények sikerülésének is, mert ha jó a széna, állatállományunk is jól táplálkozik, ha jól táplálkozik, jó trágyát ad, ez pedig a szántóföldnek válik hasznára.

Az a kérdés tehát, hogy miként lehet jó szénát előállítani. E kérdésre a legtöbb gazda azt a választ adná, hogy mesterséges uton nagyon kevés befolyást gyakorolhatunk erre, mert a széna jósága legfőképp a természettől, különösen az időjárástól függ. Pedig a dolog nem így áll. Igaz ugyan, hogy az időjárás s a természet tényezői egyáltalán nagyban befolyásolják a széna minőségét, de ezenkívül külső körülmények is játszanak közre és pedig nem jelentéktelenül. Ily körülmény első sorban az, hogy minő növényeket választunk ki a fűkeverék összeállításához. E tekintetben a legtöbb nehézség szokott felmerülni. Ha valaki egy új rétet alakít, a legtöbb esetben a magkereskedőhöz fordult tanácsért aziránt, hogy minő növényeket magvait vásárolja meg. A magkereskedő szolgál is tanácscsal, de abban nincs köszönet, mert ő ép oly kevéssé mondhat jó tanácsot erre nézve, mint az, akinek ily irányban csak halvány fogalmak vannak. A rétalakításnál felhasználandó fűkeveréket magának a gazdának kell összeállítani s szolgáljon neki e tekintetben utmutatóul ama vadon is előforduló jóminőségű pázsitféle és leveles növények tömege, melyet az alakítandó rétterület közelében talál. Ha ezen növények magvait hozatta meg, úgy megvetette alapját annak, hogy rétéjéről jó takarmányt nyerhessen.

De ezzel még nem tett eleget. Igen fontos tényező a talaj előkészítése is, érvén ezalatt részint a különböző talajművelő eszközök helyes alkalmazását, részint a különböző trágyaszerek használatát. Az eszközöket illetőleg nagy szerep jut az ekének, a boronának, a hengernek; ezek együttes alkalmazásával készítheti el talaját úgy, hogy abban a fiatal növényceseméték megtalálhassák mindama tényezőket, melyek fejlődésükhöz szükségesek. Fődolog a talaj megmunkálásánál az őszi, mély szántás s a tavaszi — vetés előtt — porhanyítás.

A trágyázás mikénti keresztülvitele a tápanyag készletétől függ. E helyen csak annyit jegyezzünk meg, hogy az istállótrágya mellett a műtrágyák alkalmazására is ki kell terjeszteni figyelmünket, mint a mely anyagok hivatva vannak az istállótrágya hiányait pólni. A káli és foszforsav tartalmu trágyáknak réti növényeknek kiváló jelentősége van. Vizvezető barázdák készítése, vakandurások elegyengése, mélyedések kiöltése mind oly tényezők, mely a réti jókarban tartásához elkerülhetlenül szükségesek. A réti alakítását követő esztendőben, mielőtt a többi kultúránövények tenyészete megindult, alkalmazzuk a fogasboronát, vagy a külön e célra konstruált rétboronát. Ezen eszközökkel előmozdítjuk a levegő cirkulációját, a gyomok elpusztítását, s különösen kissé vizenyösebb területeken a fejlődést annyira gátló mohok eltávolítását, továbbá a réti növényzet gyökértörzseinek megsértését, mi által azok újabb, erőteljesebb fejlődésre serkentetnek.

Ha ezen munkálatokat évről-évre folytatjuk, s e mellett a tápanyag visszapótlásáról műtrágyák alakjában időnként gondoskodunk, s végül a letakarításnál mindenki által ismert szabályokhoz alkalmazkodunk, úgy bizonyára meg leszünk elégedve szénánk minőségével és jóságával.

Retch Jenő s Társa

Tőzsde jelentése.

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

Határírdők.

Budapest, augusztus 4

Buza ősze	8.08
Buza tavaszra	8.23
Uj tengeri	4.20
Tengeri augusztusra	4.80
Rozs ősze	6.43
Zab ősze	5.30

Értéktőzsde.

Az irányzat szilárd.

Budapest, augusztus 4.

Salgótarjáni	632.—
Waggon-kölcsön	244.—

Villamos vasut	258.—
Osztrák hitel	364.—
Magyar hitel	397.75
Allamvasut	362.25
Déli vasut	78.—
Rimamurányi	252.—
Magyar jelzálog	250.—
Magyar leszámítoló	262.—
Iparbank	104.50
Budapest közuti	391.—
Kereskedelmi	1435.87

Bécs, augusztus 4

Az irányzat szilárd.

Osztr. hitel	364.25
Magyar hitel	397.50
Allamvasut	358.25
Birodalmi márka	58.83

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1898. augusztus 4-én

Magyar aranyjárdék 4%	120.70
Magyar koronajárdék	98.90
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4,0%	119.15
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2,0%	100.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1876-ból	120.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4%	97.—
Italmérségi jog megváltási kötvény	100.60
Horvát-szlavón földterhermentesítési kötvény	97.75
Magyar nyereséj-sorsjegy-kölcsön	158.—
Tiszabályozói és szegedi sorsjegyek kölcsön	139.25
Osztrák járdék papirban	101.70
Osztrák járdék ezüstben	101.50
Osztrák járdék aranyban	121.50
Osztrák korona járdék	101.—
1860. Osztrák államsorsjegyek	142.—
Osztrák magyar bankrészevény	905.—
Magyar hitelbankrészevény	397.—
Osztrák hitelintézeti részevény	363.10
Páris vista	361.60
Német birodalmi márka	58.80
London vista	119.75
Páris vista	47.52 1/2
20 márkás arany	11.75

NAGYVÁRADAI SZINKÖR.

Évadberlet 92. szám.

Kisberlet 90. szám

Páros

Páros

Ma pénteken, 1898 augusztus 5-én

a kolozsvári országos nemzeti színház személyzetével:

FENYVESI EMIL vendégfőléptével:

TRILBY.

Színmű 4 felvonásban.

Személyek:

Tribly O'Ferral	Turchányi O.
Talbot Wynne, másképp Taffy	Tompa K.
Alex. Mc. Alisten, másképp Sandy	Pataki B.
William Cagot, másképp Billie	Iványi A.
Rochemartel hercz., másképp Zonzon	Hornyánszky.
Th. de Lafarce, másképp Dodor	Heltai N.
Svengali	FENYVESI EMIL
Gecko	Kassai K.
Vinardné, házmesterné	K. Árpási Kata
Antony	Váradi M.
Lorimer	Bartos Gyula
Rov. Thomas Bagot	Vendrei Ferencz
Mr. Bagot, a Billie anyja	Laczkó A.
Kaw, színigazgató	Leóvey Leo
Durien	Zajonghy E.
Vincent	Stadler F.
Philippine, szobaleány	Szabó Ilona

Kezdeté fél 8, vége 10 óra után.

Holnap, szombaton:

FENYVESI EMIL vendégfőléptével:

TRILBY.

Színmű 4 felvonásban.

A szorkeztőnőrt felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

A Biharmegyei Takarékpénztár

házában Kossuth Lajos-utcán

2 másodemeleti lakás,

mely áll 2 szoba, konyha s tartozékaiból, azonnal vagy november 1-től kiadó.

VASUTI MENETREN D.

Érvényes 1898. évi május 1-től.

Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.						Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.						Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.					
	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	T. v.
Kolozsvár ind.	11 01	5 23	7 00	6 13	—	Budapest ind.	9 15	2 15	5 45	8 30	—	P.-Ladány ind.	4 06	1 31	6 00	2 29	6 05
B.-Hunyad >	12 20	6 40	8 37	7 54	—	Nagykátá >	10 20	3 25	7 54	10 16	—	Debreczen >	5 22	3 —	6 55	3 56	8 20
Csucsá >	12 52	7 09	9 19	8 32	4 49	Szolnok >	11 19	4 23	9 27	11 31	—	Érmihályfalva érk.	6 35	4 01	7 38	4 58	9 28
Buca >	—	—	9 33	8 51	5 13	P.-Ladány >	12 55	5 55	11 53	2 00	5 00	Érmihályfalva—Debreczen—Püspök-Ladány.					
Brátka >	—	—	9 50	9 10	5 38	Báránd >	—	—	12 07	2 12	5 17	Érmihályfalva ind. Sz. v. Sz. v. Sz. v. Sz. v. Gy. v.					
Rév >	1 34	7 47	10 08	9 30	6 13	Sáp >	† 1 17	† 6 15	12 24	2 27	5 38	Érmihályfalva ind.	6 36	11 09	5 35	9 14	8 13
Élesd >	† 1 48	† 7 59	10 25	9 48	6 42	B.-Ujfalu >	1 33	6 30	12 46	2 47	6 04	Debreczen >	3 37	12 36	8 15	10 27	8 54
Mező-Telegd >	2 01	8 11	10 42	10 07	7 10	M.-Peterd >	—	—	1 00	3 00	6 21	P.-Ladány érk.	5 13	1 45	9 45	11 28	9 48
F.-Vásárhely >	—	—	11 01	10 27	7 38	M.-Keresztes >	—	—	1 14	3 12	6 37	Debreczen—Nagy-Léta—Vértés.					
Várad-Velence >	2 25	8 32	11 10	10 37	7 51	Bors >	—	—	1 28	3 25	6 56	Vértés ind. V. v. V. v. V. v. V. v.					
Nagyvárad érk.	2 31	8 38	11 17	10 44	8 —	Püspöki >	—	—	1 36	3 32	7 08	Debreczen i.	8 35	4 21	Nagy-Léta-	5 25	1 05
Nagyvárad ind.	2 38	8 43	11 32	11 04	2 22	Nagyvárad érk.	2 11	7 07	1 48	3 42	7 22	Sáránd >	9 28	5 06	Vértés ind.	—	—
Püspöki >	—	8 51	11 42	11 14	2 37	Nagyvárad ind.	2 18	7 14	2 06	3 58	1 22	H.-Bagos >	9 41	5 17	M.-Pályi >	5 47	1 30
Bors >	—	—	11 50	11 22	3 20	V.-Velence >	2 25	—	2 30	4 05	1 31	H.-Pályi >	10 05	5 41	H.-Pályi >	6 03	1 48
Mező-Keresztes >	—	—	12 03	11 37	3 20	F.-Vásárhely >	—	—	2 41	4 16	1 46	M.-Pályi >	10 20	5 55	H.-Bagos >	6 18	2 05
Mező-Peterd >	—	—	12 15	11 50	3 38	M.-Telegd >	2 50	7 43	3 03	4 38	2 19	N.-Léta-	—	—	Sáránd >	6 40	2 29
B.-Ujfalu >	3 18	9 23	12 29	12 05	4 16	Élesd >	† 3 04	† 7 56	3 21	4 56	2 50	Vértés érk.	10 43	6 15	Debreczen é.	7 18	3 13
Sáp >	† 3 33	† 9 38	12 47	12 25	4 49	Rév >	3 26	8 18	3 45	5 20	3 32	Sáránd—Derecske.					
Báránd >	—	—	1 01	12 41	5 13	Brátka >	—	—	4 06	5 43	4 08	Derecske ind. V. v. V. v. V. v. V. v.					
P.-Ladány >	4 05	10 06	1 34	1 19	5 31	Buca >	—	—	4 27	6 04	4 36	Sáránd ind.	9 38	5 16	Derecske ind.	6 00	1 49
Szolnok >	5 39	11 44	3 35	3 37	—	Csucsá >	4 16	9 06	4 53	6 31	5 03	Derecske érk.	9 57	5 35	Sáránd érk.	6 20	2 09
Nagy-Káta >	6 34	12 41	4 45	5 07	—	B.-Hunyad >	4 52	9 37	5 32	7 16	—	Szarad—Derecske.					
Budapest érk.	7 50	1 50	6 20	7 10	—	Kolozsvár érk.	5 55	10 37	6 59	8 33	—	Derecske ind. V. v. V. v. V. v. V. v.					

Nagyvárad—Szeged.				Szeged—Nagyvárad.				Nagyvárad—Arad.				Arad—Nagyvárad.											
	Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.								
Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Szeged ind.	3 45	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 25	7 30	Arad ind.	5 10	11 20	9 35								
Ósi >	10 30	4 36	7 44	H.-M.-Vásárhely >	4 44	11 05	7 57	Gyula >	12 21	6 34	10 21	Kurtics >	5 39	11 52	10 07								
Less >	10 48	4 56	8 06	Orosháza >	5 39	11 54	9 38	Békés-Csaba >	2 23	7 17	4 32	Kétegyháza >	6 14	12 37	10 54								
Gyapju >	10 56	5 04	8 18	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Kétegyháza >	2 54	7 44	5 03	Békés-Csaba >	7 —	2 33	4 50								
Cséffa >	11 0	5 12	8 29	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Kurtics >	3 28	8 20	5 38	Gyula >	7 27	3 05	5 26								
Szalonta >	11 26	—	9 08	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Arad érk.	3 55	8 47	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31								
Kötegyán >	11 46	† 57	9 37	Kötegyán >	† 7 56	3 39	6 09	Szombatság-Rogoz—Dobrest.								Dobrest—Szombatság-Rogoz.							
Sarkad >	11 57	6 9	9 51	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Szombatság-Rogoz ind. Vegy. v. Vegy. v.								Dobrest ind. Vegy. v. Vegy. v.							
Gyula >	12 21	6 34	10 21	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Szombatság-Rogoz	6 08	7 55	Dobrest	4 22	6 36										
Csaba >	2 10	7 22	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 29	Nánhegyes	† 6 34	† 8 21	Nánhegyes	† 4 32	† 6 46										
Orosháza >	3 10	8 32	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Dobrest	6 44	8 31	Szombatság-Rogoz érk.	4 56	7 10										
H.-M.-Vásárhely >	4 00	9 26	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16																
Szeged >	4 35	10 20	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31																

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.				Vaskóh—Belényes—Nagyvárad				Nagyvárad—Gyem.				Gyoma—Nagyvárad.											
	V. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	Th. v.	Sz. v.		V. v.	Sz. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.	Sz. v.								
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	—	Vaskóh ind.	4 30	2 30	—	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	—	Gyoma ind.	3 40	2 40	—								
V.-Velence >	4 05	2 51	—	Lunka-Rézbánya >	† 4 42	† 2 43	—	Ósi >	6 09	2 51	—	Déva-Ványa >	4 37	3 43	—								
Félix-Füzdő >	4 32	3 13	—	Szudrics >	5 09	3 12	—	Uj-Palota >	6 24	3 05	—	Körös-Ladány >	5 13	4 25	—								
Kardó >	4 50	3 27	—	Belényes >	5 37	3 52	—	Gyires >	6 41	3 17	—	Szeghalom >	5 40	4 56	—								
Magyar-Gyepes >	5 50	4 17	—	Sonkolyos >	† 5 58	† 4 15	—	Körösszeg >	7 02	3 36	—	Vésztő >	6 12	5 33	—								
Tasádfő >	6 07	4 31	—	Belényes-Ujlak >	6 10	† 4 27	—	Szakál >	7 39	4 05	—	Kót >	6 38	6 08	—								
Drág-Cséke >	6 30	4 45	—	Borz >	† 6 19	† 4 37	—	Nagy-tóti >	7 55	4 21	—	Iráz >	6 52	6 22	—								
Magyar-Cséke >	6 50	† 5 —	—	Sólyom >	6 35	4 58	—	Komádi >	8 25	4 32	—	Komádi >	7 10	7 04	—								
Dusesd >	† 7 05	† 5 12	—	Gyanta >	6 56	† 5 19	—	Iráz >	8 42	4 49	—	Nagy-tóti >	7 22	7 13	—								
Szombatság-Rogoz >	7 46	5 47	—	Hollód >	7 10	5 34	—	Kót >	9 19	5 14	—	Sakál >	7 48	7 49	—								
Hollód >	7 58	5 58	—	Szombatság-Rogoz >	7 31	6 03	—	Vésztő >	9 44	5 32	—	Körösszeg >	8 11	8 18	—								
Gyanta >	8 12	6 11	—	Dusesd >	† 7 55	† 6 34	—	Szeghalom >	10 34	6 13	—	Gyires >	8 33	8 33	—								
Sólyom >	8 38	6 36	—	Magyar-Cséke >	† 8 07	6 49	—	Körös-Ladány >	11 —	6 31	—	Uj-Palota >	8 47	8 53	—								
Borz >	† 8 53	† 6 50	—	Drág-Cséke >	8 26	7 17	—	Déva-Ványa >	12 03	7 21	—	Ósi >	9 03	9 12	—								
Belényes-Ujlak >	9 05	7 01	—	Tasádfő >	8 40	† 7 33	—	Gyoma érk.	12 45	8 06	—	Nagyvárad érk.	9 20	9 30	—								
Sonkolyos >	† 9 18	† 7 13	—	Magyar-Gyepes >	8 54	7 50	—	Nagyvárad—Érmihályfalva								Érmihályfalva—Nagyvárad.							
Belényes >	10 04	7 47	—	Kardó >	9 27	† 8 31	—	Nagyvárad ind. Vegyes v. Vegyes v.								Érmihályfalva ind. Vegyes v. Vegyes v.							
Szudrics >	10 27	8 09	—	Félix-Füzdő >	9 40	† 8 45	—	B.-Püspöki >	6 50	5 40	Érmihályfalva ind.	5 05	5 20										
Lunka-Rézbánya >	10 56	† 8 21	—	V.-Velence >	10 01	9 09	—	Bihar >	7 17	5 57	Érselind >	5 37	6 01										
Vaskóh érk.	11 12	8 49	—	Nagyvárad érk.	10 11	9 19	—	Paptamási >	8 13	6 48	Székelyhid >	6 14	6 46										
Székelyhid—Margitta								Margitta—Székelyhid															
Székelyhid ind. V. v. V. v.				Margitta ind. V. v. V. v.																			
Apátkeresztur >	10 46	8 41	—	Monos-Petri >	4 46	4 56	—																
V.-Ábrány >	11 03	8 55	—	V.-Ábrány >	4 57	5 08	—																
Monos-Petri >	11 16	9 06	—	Apátkeresztur >	5 13	5 26	—																
Margitta érk.	11 28	9 16	—	Székelyhid ér. reg.	5 54	6 07	—																

Menetjéi krban állami vasuton												Füzdő-vonatok.											
I. o.	II. o.	III. o.	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Szept. 16-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Sz. v.	Szept. 15-ig	Sz. v.	Szept. 15-ig	Menetjéi krban közúti vasuton			
—	—	—	—	—	11 27	—	—	—	—	6 19	—	—	—	—	10 23	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	8 07	9 38	11 32	1 08	4 20	6 30	8 07	10 30	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
30	15	10	7 50	9 24	11 17	12 54	4 06	6 09	7 53	10 13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
40	22	15	7 38	9 11	11 04	12 41	3 51	5 56	7 38	10 —	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
40	22	15	7 35	9 08	11 —	12 38	3 48	5 52	7 35	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
40	22	15	7 24	8 57	10 42	12 27	3 35	5 35	7 23	9 53	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
												Érkezik											
												Indul											
												Nagyvárad 9 50											
												Nagyvárad vásártér 9 43											
												Várad-Velence 11 53											
												Rontó 8 37											
												Püspök-füzdő 8 42											
												Félix-füzdő 8 56											
												Nagyvárad 4 45											
												Nagyvárad 4 35											
												Várad-Velence 4 55											
												Rontó 5 09											
												Püspök-füzdő 5 14											
												Félix-füzdő 5 31											
												Nagyvárad 8 58											
												Nagyvárad 8 44											
												Várad-Velence 9 15											
												Rontó 30											
												Püspök-füzdő 30											
												Félix-füzdő 30											

A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szeritn van kitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 percig terjedő éjjeli időt jelentik. a †-Atel jelzettek feltételes megálló helyek.